

РЕПУБЛИКА СРПСКА

В Л А Д А

КАБИНЕТ ПРЕДСЈЕДНИКА

Трг Републике Српске 1, Бања Лука, тел: 051/339-103, факс: 051/339-119, e-mail:kabinet@vladars.rs

Број: 04.1.955/26

Датум: 01.05.2026. године

**Његова екселенција Фу Конг
Предсједавајући Савјета безбједности Уједињених нација
Стална мисија Народне Републике Кине при Уједињеним нацијама
350 East 35th Street
New York, NY 10016**

Поштовани амбасадоре,

Са циљем да помогне Савјету безбједности у предстојећој сједници о Босни и Херцеговини (БиХ), Република Српска, један од два аутономна ентитета који чине Босну и Херцеговину и као страна потписница међународних уговора који чине Општи оквирни споразум о миру у Босни и Херцеговини доставља приложени Тридесет и пети извјештај Савјету безбједности Уједињених нација.

У Извјештају се наглашава досљедна подршка Републике Српске Дејтонском споразуму и уставном поретку БиХ који је тим споразумом успостављен. Такође се поново потврђује непоколебљива одређеност Републике Српске миру и рјешавању подјела у БиХ кроз дијалог. Република Српска је чврсто увјерена да је поштовање Дејтонског устава једини пут ка успјешном функционисању БиХ. Проблем, међутим, лежи у чињеници да поједини кључни актери, како унутар тако и изван БиХ, не прихватају дејтонски компромис, већ теже централизацији и унитарном уређењу државе, чиме би били укинута механизми заштите предвиђени Дејтоном, који су омогућили да конститутивни народи у БиХ живе у миру већ тридесет година.

Канцеларија високог представника (ОХР) већ деценијама подрива демократски уставни поредак у БиХ управљајући земљом путем очигледно незаконитих одлука и спроводећи централизацију супротно федералној уставној структури државе. Како се у Извјештају наводи, присуство високог представника, неизабраног страног званичника који присваја неограничена овлашћења и дјелује изван демократских уставних институција БиХ, деформисало је и урушило политички систем у земљи. Актуелни узурпатор функције високог представника, Кристијан Шмит, показао се још деструктивнијим и аутократскијим од својих претходника у ОХР-у. У Извјештају се указује и на то да бошњачки политички естаблишмент, услед одбијања да прихвати положај Републике Српске утврђен Дејтоном, упорно настоји да наруши и дестабилизује Републику Српску.

Да би БиХ била успјешна, Дејтонски споразум морају поштовати сви релевантни актери, било да је ријеч о политичарима у БиХ или страним силама. Република Српска позива Савјет безбједности Уједињених нација и његове чланице да се заложе за досљедну примјену

Дејтонског споразума, укључујући и поштовање права на самостално управљање, у складу са Уставом БиХ.

Молимо да овај акт и приложени Извјештај доставите чланицама Савјета безбједности. Уколико Вама или чланицама Савјета безбједности буду потребне додатне информације или уколико будете имали питања у вези са садржајем Извјештаја, стојимо Вам на располагању.

С поштовањем,

ПРЕДСЈЕДНИК ВЛАДЕ

Др Саво Минић

Тридесет и пети извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

Април 2026.

Република Српска, као страна уговорâ који чине Дејтонски мировини споразум из 1995. године и један од два аутономна ентитета који чине Босну и Херцеговину (БиХ), са уважавањем доставља овај 35. извјештај Савјету безбједности Уједињених нација. Овај извјештај наглашава чврсту подршку Републике Српске Дејтонском споразуму и уставном поретку БиХ утемељеном у Дејтону, за које Република Српска сматра да су од суштинског значаја за будући успјех БиХ.

Нажалост, већ дуги низ година Канцеларија високог представника (ОХР) урушава дејтонски уставни поредак, незаконито управљајући БиХ путем наметнутих одлука и централизујући БиХ кроз очигледно кршење њене федералне структуре. Њемачки бирократа Кристијан Шмит, који се неосновано представља као актуелни високи представник, посебно деструктивно утиче на стабилност и демократски поредак БиХ. Упркос Шмитовој непромишљености и незаконитом и аутократском управљању путем наметнутих одлука, Република Српска је предузела важне кораке ради смањења политичких тензија које су изазване његовим непримјереним одлукама. Упркос томе, припадници бошњачког политичког естаблишмента, који никада нису прихватили постојање Републике Српске као аутономног ентитета, настављају да дјелују у правцу подривања власти у Републици Српској, подривајући права загарантована Дејтонским споразумом. Ипак, Република Српска нада се да ће њени партнери у БиХ у доброј вјери приступити дијалогу о досљедној примјени Дејтонског споразума.

Тврдња да Република Српска угрожава Дејтонски споразум представља потпуно искривљавање стварности. Управо су бошњачке политичке странке - заједно са својим савезницима у ОХР-у и у појединим страним пријестоницама - учиниле све што је у њиховој моћи да подрију Дејтонски споразум. Република Српска позива чланице Савјета безбједности да досљедно подрже спровођење Дејтонског споразума, право БиХ да демократски и самостално управља собом, као и њен федерални уставни поредак.

Република Српска подржава Дејтонски споразум и инсистира на његовој досљедној примјени

Република Српска је посвећена Дејтонском споразуму и очувању мира и стабилности у БиХ.

Република Српска је определијелена за Дејтонски споразум и рјешавање проблема у БиХ кроз унутрашњи дијалог. Највиши изабрани званичници Републике Српске досљедно

потврђују приврженост Дејтонском споразуму, а ту посвећеност су недавно још једном недвосмислено истакли. На примјер, предсједник Републике Српске Синиша Каран недавно је, у разговору са отправником послова Амбасаде САД Џоном Гинкелом, нагласио да је Република Српска посвећена поштовању слова Дејтонског споразума.¹ Слично томе, на састанку са амбасадором Њемачке Алфредом Гранасом, одржаном у марту ове године, предсједник Владе Републике Српске Саво Минић поновио је „апсолутну посвећеност“ Републике Српске одредбама Дејтонског споразума.²

Приврженост Републике Српске Дејтонском споразуму значи и посвећеност суверенитету, територијалном интегритету и уставном поретку БиХ. Иако се у Републици Српској повремено може чути оштрија реторика, која одражава незадовољство бројним и дугогодишњим тешким кршењима Дејтонског споразума, Република Српска нема план за отцјеplење од БиХ.

Изнад свега, Република Српска је непоколебљиво посвећена миру. Република Српска и њено руководство безрезервно искључују сваку употребу насиља и залажу се за рјешавање политичких проблема у БиХ искључиво мирним путем. Све што Република Српска захтијева јесте да се Дејтонски споразум, укључујући и Устав БиХ, досљедно спроводи. Уосталом, ријеч је о обавезујућем међународном уговору, и крајње је вријеме да се тако и третира.

Неопходност очувања уставне структуре договорене у Дејтону

Становништво БиХ чине углавном три конститутивна народа са болном историјом сукоба: Бошњаци (већином муслимани), Срби (већином православни хришћани) и Хрвати (већином римокатолици). Дејтонски споразум представљао је одрживи компромис којим је успостављен уставни поредак који омогућава да три претходно зараћена народа у БиХ живе заједно у миру и са увјерењем да неће пасти под доминацију једног или више других народа.

Устав БиХ, који представља срж Дејтонског споразума, то је омогућио тако што је готово све надлежности дао двама ентитетима који чине БиХ и успоставио механизме заштите виталних интереса сваког народа. Поштовање ове федералне уставне структуре и заштитних механизма од суштинског је значаја за стабилност БиХ. Као и у другим мултинационалним државама у Европи, као што су Швајцарска или Белгија, дејтонска рјешења која уважавају различите народе представљају снагу, а не слабост, и једини су начин да се одржи трајни мир у земљи са таквом историјом.

У основи политичких односа у БиХ лежи сукоб између странака које представљају бошњачку већину, а које теже централизацији земље под бошњачком доминацијом, и српских и хрватских странака, које настоје да очувају структуру и устројство Дејтонског устава. Бошњачке странке и њихови међународни савезници већ су у значајној мјери

ослабили федералну уставну структуру БиХ и принципе равноправног учешћа конститутивних народа у вршењу власти, а настоје да са тим процесом наставе све док не преостане ниједан механизам заштите.

Перспектива потпуне бошњачке доминације у БиХ изазива велики страх и забринутост код Срба и Хрвата - и с разлогом треба да буде предмет бриге и широм Европе, имајући у виду постојање значајних жаришта радикалног ислама у оквиру бошњачке заједнице. Забрињавајући показатељ утицаја радикалних исламистичких елемената у БиХ јесте и недавни пораст антисемитизма. На примјер, у мају 2025. године, Конференција европских рабина, планирана да се одржи у Сарајеву, морала је бити отказана услед политичког притиска из бошњачких кругова. Недавно, на квалификационој утакмици Европског првенства за играче до 21 године, одржаној 1. априла ове године, бошњачки чланови репрезентације БиХ одбили су да се рукују са израелским играчима. Још више забрињава чињеница да је највећа бошњачка политичка странка отворено исламистичка и да нескривено одржава везе са „Муслиманском браћом”. Када је српски члан трочланог Предсједништва БиХ недавно предложио мјере ка проглашењу „Муслиманске браће” терористичком организацијом, друга два члана Предсједништва, који заступају бошњачке интересе, блокирала су ту иницијативу. Имајући у виду такве ставове у бошњачком политичком врху, не треба да изненађује што су терористички напади на тлу Европе и Сједињених Америчких Држава са највећим бројем жртава у протеклим деценијама били повезани са радикалним заједницама у БиХ.³ Ипак, захваљујући федералној структури БиХ, Република Српска је била у могућности да развије блиску сарадњу у области борбе против тероризма и високотехнолошке безбједности са безбједносним агенцијама из Сједињених Америчких Држава и других земаља, чиме се додатно јача безбједност БиХ и Европе.

Република Српска подржава пут БиХ ка чланству у Европској унији, али не по цијену одрицања од аутономије која јој припада у складу са Дејтонским споразумом. Република Српска неће дозволити бошњачким странкама да европске интеграције користе као „тројанског коња“ за централизовање БиХ, супротно Дејтонском уставу и механизмима који штите Хрвате и Србе.

Изобличавање и урушавање дејтонске уставне формуле

Дејтонски споразум предвиђа именовање високог представника са строго ограниченим мандатом, који обухвата ненормативне функције, као што су посредовање између страна и координација међународног дјеловања у периоду након рата. Позицији високог представника није додијељено никакво правно овлашћење да доноси законе нити да на други начин доноси одлуке обавезујуће за грађане БиХ. Штавише, Устав БиХ изричито прописује да законе у БиХ може доносити искључиво законодавна власт БиХ.

Нажалост, умјесто да поштују Устав БиХ и ограничени мандат те позиције, узастопни високи представници - а посебно садашњи симулант, Кристијан Шмит - незаконито су управљали БиХ путем наметнутих одлука, без икаквог надзора, намећући нове „законе“ по сопственом нахођењу, и то пуким објављивањем на интернет страници ОХР-а. Да би био сигуран да ће његова аутократска моћ проћи без икакве контроле, Шмит и даље на снази држи строгу забрану ма каквог судског поступка који „на било који начин доводи у питање“ његове одлуке,⁴ што значи да су његови лични декрети чак и изнад одлука Уставног суда.

Опште је познато, а то чак признају и бивши високи представници, да су наводна диктаторска овлашћења високог представника незаконита. Карл Билт, који је био први високи представник, недавно је у свом чланку написао: „Правни основ [наводних бонских овлашћења високог представника] крајње је упитан”.⁵ Први високи представник који је присвојио „бонска овлашћења”, покојни Карлос Вестендорп, касније је рекао: „Морам признати да то и није било баш легално”.⁶

Штавише, закључак сваке озбиљније правне анализе наводних овлашћења која су присвајали високи представници како би владали наметањем, био је да су она флагрантно незаконита. На примјер, у детаљној правној анализи бонских овлашћења у Гетингенском журналу међународног права (*Goettingen Journal of International Law*), Тим Бенинг закључује: „[Бонска овлашћења] не могу се сматрати законом датим овлашћењем. Њихово постојање је моћна, али обмањујућа правна фикција”.⁷ Бивши правник ОХР-а Метју Периш пише: „Степен правне фикције која је укључена у креирање бонских овлашћења запањујући је”.⁸ Политичким лидерима у БиХ није промакло да многе од оних истих страних сила које с правом истичу значај владавине права у БиХ цинично пренебрегавају то начело када је ријеч о незаконитој владавини ОХР-а путем наметнутих одлука, које очигледно крше Устав БиХ и правни мандат високог представника утврђен Дејтонским споразумом.

Све више релевантних посматрача увиђа да овлашћења на која се позивају високи представници и Шмит немају никакво упориште у праву и да су, у ствари, контрапродуктивна. Као и неке друге државе, Сједињене Америчке Државе су разумно престале да подржавају владавину Кристијана Шмита путем наметнутих одлука. На саслушању Пододбора за Европу Одбора за спољне послове Представничког дома Сједињених Америчких Држава у децембру 2025. године, предсједавајући Кит Селф је такозвана „бонска овлашћења“ високог представника описао као „овлашћења без икакве контроле“ која су „правно упитна“. У фебруару ове године, Уставноправна комисија Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ усвојила је закључак којим се потврђује оно што је одувijek било јасно - да високи представник нема уставно овлашћење да доноси законе.

Упркос очигледној незаконитости наводних диктаторских овлашћења ОХР-а, високи представници, укључујући и Шмита, користили су их како би служили политичкој агенди бошњачких странака усмјереној ка драстичној централизацији БиХ, супротно федералној уставној структури договореној у Дејтону. Поред тога, механизме националне подјеле власти предвиђене Уставом подривали су они који слиједе праксу високих представника и подржавају концентрацију власти у рукама бошњачке већине.

Устав БиХ прописује: „Све владине функције и овлашћења, која нису овим Уставом *изричито дата* институцијама Босне и Херцеговине, припадају ентитетима“.⁹ Упркос овој јасној уставној одредби, институције на нивоу БиХ данас врше бројне функције и овлашћења која нису изричито, па чак ни конклюдентно, повјерена институцијама БиХ. Ова противуставна централизација БиХ готово је у потпуности посљедица незаконитих интервенција високих представника.

Како је објашњено у Прилогу 1. уз овај извјештај, Уставни суд БиХ, под контролом троје страних и двоје бошњачких судија који дјелују у спреси, није учинио ништа да заустави ова очигледна и озбиљна кршења Устава, већ је, напротив, користио сваку прилику да супротно Уставу ослаби Републику Српску, по правилу уз подршку и тихо мијешање ОХР-а и појединих страних пријестоница.

ОХР се надвија над БиХ као сјенка и озбиљно подрива не само владавину права и суверенитет БиХ, него и њен политички развој. Присуство неизабраног странца са диктаторским овлашћењима у БиХ озбиљно је нарушило политичку културу у земљи, умањујући дух компромиса који је неопходан за развој зреле демократије. Бошњачке политичке странке у БиХ, свјесне да у ОХР-у имају поузданог савезника у погледу централизације, одбијају да уђу у искрен разговор са српским и хрватским политичким странкама, и истичу максималистичке ставове у нади да ће ОХР заобићи демократске процедуре и омогућити им да остваре своје циљеве - што се, нажалост, исувише често и дешава. У појединим случајевима, високи представници су чак интервенисали да осујете политичке договоре које су постигли демократски изабрани лидери у БиХ, непотребно изазивајући политичке кризе, а затим се на те кризе позивали као на доказ наводне потребе за свемоћним високим представником.

Карл Билт, који је обављао дужност првог високог представника, већ годинама позива на укидање ОХР-а. Он је 2023. године изјавио: „[ОХР] је дио проблема у Босни најмање деценију“.¹⁰ Бивши високи представник Волфганг Петрич такође позива на затварање ОХР-а, истичући да је високи представник данас „у сваком погледу дио проблема, а не рјешења“.¹¹ Оштро је критиковао „крајње недемократска“ овлашћења високог представника.¹² Петрич је такође упозорио да је наставак примјене такозваних бонских

овлашћења „рецепт за катастрофу“¹³ и оцијенио да, „због континуираног постојања ОХР-а“, демократски процес у БиХ „не функционише“.¹⁴

Дестабилизујућа владавина Кристијана Шмита

Као што је истакнуто у Прилогу 2. уз овај извјештај, садашњи, нелегитимни носилац функције у ОХР-у, Шмит заузима посебно репресиван приступ, иако никада није легално именован за високог представника.

Анекс 10. Дејтонског споразума налаже да именовање на функцију високог представника, након захтјева страна потписница, одобри Савјет безбједности Уједињених нација, као што је то био случај са првим високим представником Карл Билтом, по Резолуцији 1031. Све Шмитове претходнике на тој функцији одобрио је Савјет безбједности, док његова кандидатура није добила ту подршку. Умјесто тога, Шмита је изабрала неформална група утицајних држава која себе назива Управни одбор Савјета за спровођење мира, иако Савјет за спровођење мира није ни поменут нити предвиђен Дејтонским споразумом. Шмита је именовала шачица држава не зато што су имале правно овлашћење да то учине, него зато што су сматрале да их нико не може у томе спријечити.

Упркос потпуној нелегитимности његове улоге, Шмит поступа далеко непромишљеније у односу на своје претходнике у ОХР-у. Донио је на десетине незаконитих одлука и тиме изазвао кризе, једну за другом. Уз то, његове мјере су посебно репресивне. На примјер, покушао је да онемогући дјеловање највеће српске странке у БиХ, СНСД-а, тако што јој је административном одлуком ускратио приступ јавним средствима.

Међутим, његов најрепресивнији потез је наметање измјена Кривичног закона БиХ. Шмит је показао такав презир према уставним и демократским процедурама у БиХ да је свој декрет објавио као закон на интернет страници ОХР-а, без икаквог увида, а камоли дебате и усвајања од стране Парламентарне скупштине, јединог уставом предвиђеног законодавца на том нивоу власти. Тим декретом, Шмитова измишљотина под називом „неизвршавање одлука високог представника“ уведена је као кривично дјело, за које је прописана казна затвора за све који не поступају према хировима високог представника као да је ријеч о законима донесеним у редовној законодавној процедури. Очигледна мета ове нове кривичноправне норме био је тадашњи предсједник Републике Српске, Милорад Додик.

Под Шмитовим будним оком, бошњачки тужиоци и правосуђе одмах су приступили гоњењу легитимно изабраног предсједника Републике Српске. Након убрзаног поступка обиљеженог озбиљним неправилностима, судија бошњачке националности осудио је предсједника Српске на казну затвора у трајању од једне године и изрекао му забрану обављања функција које се финансирају из јавних средстава, у трајању од шест година. Жалбено вијеће, састављено искључиво од бошњачких судија, убрзо је одбило његову

жалбу, изричито одбијајући да размотри кључно питање: да ли је Шмит имао уставно овлашћење да наметне кривичноправну норму на основу које је предсједник осуђен.

Флагрантно противправно суђење, осуђујућа пресуда и уклањање предсједника Републике Српске довели су БиХ у дубоку политичку кризу. Након разговора са међународним пријатељима и савезницима, руководство и институције Републике Српске предузели су свеобухватне мјере, као што су именовање вршиоца дужности предсједника и стављање ван снаге више спорних законских аката, како би се хитно смириле политичке прилике и тензије. Као признање за поступке Републике Српске усмјерене ка очувању стабилности БиХ, Сједињене Америчке Државе су у октобру 2025. године укинуле контрапродуктивне санкције које је Обамина, а потом и Бајденова администрација увела против званичника и предузећа из Републике Српске. Од тада, званичници Републике Српске спроводе активну међународну дипломатску иницијативу, позивајући на унутрашњи дијалог и указујући да је за успјех БиХ неопходно да сви кључни актери поштују Дејтонски споразум.

Континуирани напори бошњачких званичника да дестабилизују Републику Српску и нанесу јој штету

Пошто бошњачки политички естаблишмент оспорава аутономију коју Устав БиХ гарантује Републици Српској, они непрестано настоје да делегитимизују демократску вољу грађана Републике Српске и на друге начине дестабилизују и нашкоде Републици Српској. Са друге стране, не постоје слични покушаји Републике Српске да се мијеша у управљање ФБиХ.

Упорно уплитање у предсједничке изборе у Републици Српској

Као што је већ наведено, политизовано правосуђе под доминацијом бошњачких кадрова прошле године је процесуирало и осудило демократски изабраног предсједника Републике Српске на основу фиктивног „закона“ који никада није усвојила Парламентарна скупштина БиХ, како то Устав изричито захтијева. Исполитизована Централна изборна комисија занемарила је противправност те пресуде и наложила да се тадашњем предсједнику одузме мандат и да се одрже ванредни избори за предсједника Републике.

На ванредним изборима одржаним у новембру 2025. године, Синиша Каран је однио убједљиву побједу. Такав исход је, међутим, изазвао велико незадовољство бошњачких званичника у Сарајеву, будући да он долази из исте странке као и Додик. Упркос чињеници да није било ниједног прелиминарног извјештаја који би указивао на неправилности на дан избора, као и да је поднесено свега 13 формалних приговора посматрача и бирачких одбора, ЦИК је у данима након избора, под притиском бошњачких медија и политичких структура, одбио да новоизабраном предсједнику омогући да ступи на дужност. У настојању да

промијени изборни резултат, чак 77 дана након ванредних избора, ЦИК је, поступајући без имало скрупула, поништио резултате на 136 бирачких мјеста због наводних „неправилности“ и наложио поновно гласање на тим мјестима. Каран је и на поновљеном гласању победио још већом предношћу, што је коначно приморало ЦИК да му омогући ступање на функцију. Упорно мијешање ЦИК-а у изборну вољу грађана Српске распирило је тензије, продубило политичку кризу у БиХ и подрило њен демократски поредак.

ЦИК је такође дошао под удар критике шире јавности због неправилности у вези са набавком гласачке технологије која потенцијално угрожава интегритет изборног процеса.¹⁵

Оспоравање формирања Владе Републике Српске

Бошњачки политички естаблишмент је у више наврата покушао да изазове кризу у Републици Српској настојећи да поништи формирање њене Владе. Бошњачки политичари су најприје тврдили да је формирање Владе Републике Српске 2025. године, за вријеме мандата председника Додика било нелегитимно, позивајући се на његову осуду по Шмитовом „закону“, те су тражили од Уставног суда БиХ да оспори њен избор. Како би се спријечило настајање правног вакуума, та Влада је поднијела оставку, а потом ју је поново именовао тадашњи вршилац дужности председника. Бошњачки политичари су, затим, затражили од Уставног суда БиХ да и ту владу прогласи нелегитимном. Да би се поново избјегло настајање правног вакуума, Влада је још једном поднијела оставку и поново именована, а овај пут ју је предложио нови председник Републике Српске, Синиша Каран.

Оспоравање руководства СНСД-а

Упркос осуди и уклањању Додика са функције председника Републике Српске, бошњачки политички естаблишмент није био задовољан, посебно зато што је он остао на челу водеће странке у владајућој коалицији у Републици Српској, СНСД-а. Судија која га је осудила и одмјерила му казну, Сена Узуновић, након престанка њене надлежности у том предмету, злоупотребила је свој положај водећи личну и ванинституционалну кампању против њега. У октобру 2025. године, након што је Централна изборна комисија БиХ одбила да га лиши функције председника СНСД-а, судија Узуновић је, поступајући потпуно ван судских процедура и своје надлежности, упутила допис ЦИК-у, представљајући се као да се обраћа у име Суда БиХ, и захтијевала да ЦИК преиначи своју одлуку. У свом допису, судија Узуновић занемарује чињеницу да је Апелационо одјељење Суда БиХ већ одлучило да Додик може остати на челу странке, као и да, у сваком случају, ЦИК нема никаква овлашћења у погледу унутрашње организације политичких странака.

Након што је пропао покушај притиска на ЦИК, Узуновићева у марту 2026. године упућује сличан допис Основном суду у Бањалуци, поново неосновано тврдећи да Додик мора бити уклоњен са функције председника СНСД-а. Изузетно је неуобичајено и

непримјерено да судија на овакав начин износи захтјеве ван формалних судских поступака. Континуирана кампања судије Узуновић јасно указује на њену политичку пристрасност и доводи у питање њену непристрасност у самом поступку.

Орган надлежан за дисциплину у правосуђу, Високи судски и тужилачки савјет (ВСТС), није реаговао поводом нечувеног дописа упућеног ЦИК-у. Напротив, поступајући ван својих законских овлашћења, сам ВСТС упућује допис Основном суду у Бањалуци са питањем шта је предузето у вези са „брисањем [Додика] из регистра политичких странака“. Ово је било крајње непримјерено, имајући у виду да је ВСТС законом изричито онемогућен да утиче на појединачне судске поступке или да изражава ставове о меритуму предмета. Поступање ВСТС-а представља јасан примјер настојања бошњачког политичког естаблишмента да инструментализује правосуђе ради остваривања својих политичких циљева и контроле политичких процеса и управљања у Републици Српској.

Присвајање имовине од стране бошњачких структура

Већина бошњачких политичких странака има исти циљ: преузимање све јавне имовине Републике Српске, укључујући природне ресурсе, путеве, школе и болнице, и њено преношење на ниво институција БиХ, чиме би Република Српска била политички и правно дезавуисана, док би контрола над њеним ресурсима прешла у руке Бошњака. У међувремену, један суд у ФБиХ врши књижење православних гробаља и капела као имовине у власништву „државе“, што представља чисту конфискацију која директно угрожава имовинска, вјерска и историјска права Српске православне цркве.

Блокирање отварања новог граничног прелаза

Нескривена опструкција Републике Српске и њених грађана од стране бошњачког политичког естаблишмента поново је дошла до изражаја када је блокирано отварање новог граничног прелаза у Градишци. Новоизграђени гранични прелаз и мост - који повезују БиХ са ЕУ (Хрватска) на најфреквентнијем путном правцу у земљи - вриједности од 100 милиона евра, спремни су за употребу још од децембра 2025. године, али је члан Управног одбора Управе за индиректно опорезивање из ФБиХ, Зијад Крњић, више пута спријечио њихово отварање из искључиво политичких разлога. Крњићева блокада проузроковала је значајне економске губитке за Републику Српску и БиХ, јер су путници и теретни саобраћај присиљени да користе већ преоптерећени стари прелаз.

Да би БиХ била успјешна, бошњачки политички естаблишмент мора прихватити Дејтонски споразум, укључујући и уставну валидацију Републике Српске као ентитета са високим степеном аутономије. Република Српска позива Савјет безбједности Уједињених нација да активно подржи досљедно спровођење Дејтонског споразума од стране свих актера, како унутар, тако и ван БиХ.

¹ Каран са Гинкелом: Институције Српске посвећене поштовању слова Дејтона и очувању уставне позиције Српске, СРНА, 17. фебруар 2026.

² Српска апсолутно привржена одредбама Дејтонског споразума, СРНА, 16. март 2026.

³ Међу терористичким нападима који имају значајне везе са БиХ налазе се напади 11. септембра у Сједињеним Америчким Државама, бомбашки напад на возове у Мадриду 2004. године, напади у Лондону 2005. године и напади у Паризу 2015. године. Вашингтонски Центар „Вилсон“ наводи да је, међу европским земљама, БиХ имала највећи број грађана по глави становника који су отишли да воде цихад у Сирији и Ираку. *Report: More than 20,000 Foreign Fighters in Syria/Iraq*, Wilson Center, 26. јануар 2015.

⁴ Канцеларија високог представника (ОХР), Наредба о спровођењу Одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине у апелацији Милорада Билбије и др. бр. АП-953/05, 23. март 2007.

⁵ Carl Bildt, *Bosnia to war, to Dayton, and to its slow peace*, *European Council on Foreign Relations*, 28. јануар 2021.

⁶ Адис Мерџановић, *Democracy by Decree, Prospects and Limits of Imposed Consociational Democracy in Bosnia and Herzegovina* (2015), 256.

⁷ Tim Banning, *The 'Bonn Powers' of the High Representative in Bosnia Herzegovina: Tracing a Legal Figment*, *Goettingen Journal of International Law* 6 (2014) 2, 259-302, на 302.

⁸ Matthew Parish, *A Free City in the Balkans*, 91 (2010).

⁹ Устав БиХ, чл. III(3)(а) (курзив додат).

¹⁰ Michael Martens, *Der König von Bosnien-Herzegovina*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 26. фебруар 2023.

¹¹ *Id.*

¹² *Id.*

¹³ Есмир Милавић, *Wolfgang Petritsch: Bosnia and Herzegovina needs a radical turning point*, N1, 28 Mar. 2023.

¹⁴ *Id.*

¹⁵ Трасирање пута да Смартматик добије 74.5 милиона КМ; Спорни у свијету, добри за БиХ, АТВБЛ, 17. април 2026.

Саботирање уставног поретка БиХ од стране Уставног суда под доминацијом странаца

Уставни суд једне државе требало би да буде институција састављена од угледних судија из те државе, посвећених очувању њеног уставног поретка. Уставни суд Босне и Херцеговине (БиХ) представља нешто сасвим друго. Одлучујућу већину у Уставном суду БиХ чине стране судије, а већина у суду посветила се подривању уставног поретка БиХ. Суд прећутно прихвата еклатантно противправно управљање путем одлука које намеће Канцеларија високог представника (ОХР) и подржава постепену централизацију БиХ, што представља флагрантно кршење изричитих одредаба Устава.

Посебна одредба Устава БиХ, којом су три од укупно девет мјеста у Уставном суду резервисана за стране судије, договорена је у Дејтону као привремена мјера у трајању од само пет година, али је и данас на снази, више од 30 година касније. Стране судије Уставног суда именује председник Европског суда за људска права и они се намећу БиХ без икакве обавезе прибављања сагласности било које институције БиХ. Одувијек је било необично да одлучујући гласови у Уставном суду БиХ буду у рукама странаца који немају стручна знања о уставном поретку или правном систему БиХ, нити чак говоре било који од локалних језика. Првобитни разлог за привремено резервисање мјеста у Уставном суду за стране судије био је да се обезбиједе три неутрална члана која би била изван етничке политике у БиХ.

У пракси, међутим, троје страних судија углавном имају улогу да обезбиједе да одлуке Суда буду у складу са ставовима ОХР-а и појединих страних амбасада. Умјесто да доносе одлуке на основу независног личног суда, стране судије су у потпуности потчињене ОХР-у и подређују слово Устава политичким циљевима ОХР-а. Један бивши страни судија овог суда признао је да је текст Устава „извор инспирације, а не одлучујући фактор” за доношење одлука.¹ Други бивши страни судија чак је и признао да постоји „прећутан договор између Суда и високог представника да Суд . . . увијек потврђује меритум његових закона . . .”.² У својој студији из 2019. године о улози страних судија у Уставном суду БиХ, др Алекс Шварц утврдио је да је преиспитивање закона које је наметнуо ОХР било толико попустљиво да су судије прибјегавале „упитном правном резонувању” како би те законе потврдиле.¹ Заправо, назвати извитопереним и извјештаченим образложење какво видимо у чисто политичким одлукама Уставног суда „упитним” било би, у најмању руку, преблаго.

ОХР је на више начина обезбиједио потчињеност Суда. На примјер, један високи представник једнострано је разријешio дужности двојицу судија које је именовала Република Српска у Уставни суд,³ упутивши тиме недвосмислену поруку осталим судијама. Актуелни нелегитимни самозванац, Кристијан Шмит, наметнуо је закон којим се „неизвршавање одлука високог представника” прописује као кривично дјело, чиме се сваки судија који се успротиви

¹ Alex Schwartz, *International Judges on Constitutional Courts: Cautionary Evidence from Post-Conflict Bosnia*, 44 Law & Social Inquiry 1, 21 (фебруар 2019).

његовим противправним одлукама излаже ризику од затворске казне. Међутим, најотвореније мијешање ОХР-а у рад Уставног суда представља декрет из 2006. године, који је и даље на снази, а којим је поништена једна одлука Суда и забрањен сваки поступак пред Уставним судом или било којим другим судом који „на било који начин доводи у питање једну или више одлука високог представника”.⁴ Уставни суд је кротно прихватио овај противправни декрет ОХР-а, чиме је практично пристао на подређеност.

Опште је присутна перцепција да стране судије прибјегавају непримјереним радњама, кроз комуникацију са званичницима ОХР-а и појединих амбасада. Такође, формирале су трајан блок са двојицом бошњачких судија, природним савезницима који дијеле опредељеност за противуставну централизацију БиХ у складу са политичком агендом ОХР-а. Тај блок страних и Бошњачких судија често прегласава већину представника грађана БиХ у Суду.

Већина у Уставном суду под доминацијом странаца изневјерила је основну обавезу Суда - да обезбједи поштовање демократских уставних процедура у БиХ приликом доношења закона. Уставом БиХ успостављен је демократски систем у ком „све законодавне одлуке морају бити одобрене од стране оба дома” Парламентарне скупштине.⁵ Сходно томе, када је пред Уставним судом оспорено наметање закона од стране високог представника, Уставни суд БиХ је без потешкоћа требало да утврди да је „закон” који није усвојен у оба дома Парламентарне скупштине БиХ неважећи. Умјесто тога, без икаквог рационалног образложења, судијска већина каже да „овлашћења” високог представника „нису подложна контроли Уставног суда”.⁶ Како се у студији сарајевског центра *Аналитика* констатује, „Суд није испитивао правну основу коју је ВПБиХ навео као утемељење својих поступака, већ их је некритички прихватио”.⁷

Већина у Уставном суду под доминацијом странаца такође досљедно одобрава очигледно противуставну централизацију БиХ коју спроводи ОХР. На примјер, у одлуци донесеној гласовима 5 према 4, Уставни суд је потврдио оснивање Суда БиХ, инвенције високог представника, упркос очигледном кршењу Уставом прописане подјеле надлежности између институција БиХ и ентитета. У члану III(3)(а) Устава Босне и Херцеговине каже се: „Све владине функције и овлашћења, која нису овим Уставом *изричито* дата институцијама Босне и Херцеговине, припадају ентитетима”.⁸ Судијска већина није се потрудила ни толико да изнесе, на примјер, тврдњу да је институцијама на нивоу БиХ Уставом *изричито* дата надлежност да оснивају судове, него је једноставно признала да Суд БиХ није „предвиђен Уставом Босне и Херцеговине”.⁹

Да би ипак оправдала оснивање Суда БиХ, судијска већина занемарује недвосмислену одредбу Устава да се нивоу БиХ надлежности „изричито дају” те износи конструкцију да ниво БиХ има *имплицитну* надлежност да оснује тај суд. Овакав закључак се, у суштини, заснива на личним ставовима страних и бошњачких судија да је Устав БиХ требало да предвиди оснивање Суда БиХ, иако то није учинио - и тешко је замислити јаснији примјер неуставног преузимања улоге законодавца од стране суда.

Већина у Уставном суду наставља да доприноси противуставној централизацији БиХ и у предметима новијег датума. Тако је, на примјер, 27. марта 2026. године Суд утврдио да су

одредбе Закона Републике Српске о полицији и унутрашњим пословима, које се односе на дигитално потписивање и издавање квалификованих дигиталних сертификата и персонализацију докумената, као и на заштиту инфраструктуре, неуставне јер нису у складу са законима БиХ. Међутим, чињеница је да Закон Републике Српске о полицији и унутрашњим пословима не задире ни у једну функцију или надлежност која је Уставом изричито (*или чак имплицитно*) повјерена институцијама БиХ. Управо су закони БиХ, а не закон Републике Српске, у супротности са Уставом БиХ.

Европска унија, свјесна да је присуство страних судија у Уставном суду неспојиво са суверенитетом БиХ, уврстила је њихову замјену међу 14 кључних приоритета за европске интеграције БиХ. Устав омогућава да стране судије буду замијењене држављанима БиХ путем обичног закона, али бошњачке политичке странке, знајући да су им стране судије чврсти савезници, блокирају ову неопходну реформу.

У крајњој линији, поштовање одлука сваке институције правосуђа почива искључиво на њеном интегритету, професионалности и кредибилитету; стране судије у Уставном суду БиХ свјесно су жртвовале све те вриједности у настојању да удовоље ОХР-у и очувају своје позиције. Стога, одлуке Уставног суда не заслужују никакво поштовање, а ова кључна институција у БиХ представља сраман показатељ дисфункционалности у земљи - дисфункционалности која је створена и континуирано се подстиче неконтролисаним уплитањем ОХР-а, као и дјеловањем бошњачке политичке елите која више тежи слабљењу и коначном укидању уставних механизма заштите за Хрвате и Србе него изградњи успјешне и функционалне државе.

Чланови међународне заједнице треба да подрже реформу Уставног суда БиХ тако да у њему коначно сједе само држављани БиХ. Таква реформа помогла би да се обезбиједи истински независан Уставни суд те ојачају његов легитимитет и суверенитет БиХ. Истовремено, донијела би наду да ће Уставни суд напokon обезбиједити поштовање демократских уставних процедура у БиХ при доношењу закона, као и заштиту федералне уставне структуре БиХ.

¹ Недим Куленовић, [Суд као креатор политика?: Улога и ефекти Уставног суда БиХ у демократској транзицији и консолидацији](#), Аналитика Центар за друштвена истраживања (2016) ("Аналитикина студија"), стр. 26.

² Joseph Marko, Five Years of Constitutional Jurisprudence in Bosnia and Herzegovina, European Diversity and Autonomy Papers (јули 2004), стр. 17 и 18 (курзив додат).

³ Канцеларија високог представника, Одлука о поништењу именовања двојице судија из Републике Српске у Уставни суд БиХ, 16. септембар 2002.

⁴ Канцеларија високог представника, Наредба о спровођењу Одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине у апелацији Милорада Билбије и др. бр. АП-953/05, 23. март 2007. (курзив додат).

⁵ Устав БиХ, чл. IV(3)(ц)

⁶ Уставни суд БиХ, предмет У-9/00, Одлука, параграф 5.

⁷ Аналитикина студија, стр. 36.

⁸ Курзив додат.

⁹ Уставни суд БиХ, предмет У-26/01, Одлука, параграф 26.

Аутократска власт неизабраног странца над Босном и Херцеговином

Тешко је повјеровати да, више од 30 година након што је Дејтонски споразум окончао рат у Босни и Херцеговини (БиХ), земљом не управљају њене демократски изабране и уставом предвиђене институције, него неизабрани странац путем декрета. Пензионисани њемачки бирократа по имену Кристијан Шмит нелегитимно присваја функцију високог представника у БиХ и доноси законе кад год и како год сматра за сходно, супротно Уставу БиХ договореном у Дејтону и уз потпуно непоштовање владавине права.

Шмитова тврдња да обавља функцију високог представника је, према општем схватању, нутемељена. За разлику од свих високих представника који су му претходили, његово именовање није одобрио Савјет безбједности Уједињених нација, како то налаже Дејтонски споразум. Умјесто тога, Шмит тврди да га је именовао неформалан скуп земаља које себе називају Управним одбором Савјета за спровођење мира (ПИК). Међутим, Дејтонски споразум, који представља једини правни основ за постојање високог представника, ни Савјету за спровођење мира ни његовом Управном одбору не даје никакво овлашћење да високог представника уопште именује. Напротив, споразум чак ни *не помиње нити предвиђа* ПИК, који је, како је потврдио Европски суд за људска права, тек „неформална група држава“; ПИК нема статут, нема пословник о раду, нема правни субјективитет нити било каква овлашћења.

Избор једног Нијемца за високог представника био би велика увреда за грађане БиХ, имајући у виду да су Њемачка и њени савезници током Другог свјетског рата починили геноцид над Србима, Јеврејима и Ромима у БиХ. Међутим, избор Кристијана Шмита, с обзиром на симаптизерство које испољава, био је скандалозан. Шмит се нашао на удару критика чак и у њемачкој штампи због свог односа према жртвама нацизма. Он је вјерни члан *Kameradenkreises der Gebirgstruppe* (Круга сабораца брдских снага), организације која често одаје почаст нацистичким „херојима“ из Другог свјетског рата. Године 2007, Шмит је, заједно са нацистичким ратним злочинцем Јозефом Шојнграбером и другим ветеранима нацистичког Вермахта, присуствовао догађају посвећеном погинулим припадницима брдских трупа, укључујући и јединице које су починили масакре у Југославији током Другог свјетског рата. Даље, као парламентарни државни секретар у Министарству одбране током 2000-их, Шмит је улагао значајне напоре да рехабилитује Вернера Мелдерса, нацистичког пилота борбеног авиона који је имао блиске везе са Херманом Герингом и који је одликован као „херој националсоцијализма“.

Да човјек попут Шмита, са таквим увредљивим ставовима и везама, уопште буде разматран за било коју дипломатску позицију, само по себи је запањујуће; одабрати га за мисију у земљи коју су толико опустошиле управо оне њемачке трупе које он велича, потпуна је срамота. То што је Бајденова администрације допустила да канцеларка Меркел изабере такву крајње спорну личност за било коју функцију у БиХ представља дипломатски пропуст највишег реда.

Дејтонски споразум, који представља једини извор законитог мандата високог представника, ограничава његове функције на активности као што су извјештавање о спровођењу споразума, координација међународних напора у БиХ и дјеловање у својству посредника. Ниједна одредба Дејтонског споразума, нити било који други извор права, не садржи ни најмању назнаку да високи представник има било какво овлашћење да намеће законе. Дејтонски споразум, посредством Устава БиХ (Анекс 4 Споразума), изричито налаже да сви

закони у БиХ буду „усвојени у оба дома“ Парламентарне скупштине БиХ. Устав високом представнику не даје никакву улогу у законодавном поступку. Надаље, прописује: „Босна и Херцеговина је демократска држава која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора“. Неизабрани странац који својим одлукама намеће законе грубо гази ове уставне одредбе и флагрантно крши међународно право које гарантује право грађана на демократску власт.

Ипак, уз подршку појединих моћних страних пријестоница, узастопни високи представници су једноставно присвојили овлашћење да намећу законе грађанима БиХ, искључиво зато што нико није могао или није хтио да их у томе заустави. Тиме су озбиљно урушили уставни поредак у БиХ. Док је Дејтонски споразум пажљиво разрадио механизме заштите којима се обезбјеђује да ниједна од три главне заједнице у БиХ (Бошњаци - муслимани, Хрвати - римокатолици и Срби - православни хришћани) не дође под политичку доминацију било ког другог народа, поједини високи представници непромишљено су користили самоприсвојена аутократска овлашћења да поремете ту осјетљиву равнотежу и централизују контролу над БиХ преко институција у Сарајеву које су Бошњаци узели у своје руке.

Шмит се посебно истиче неразборитом и репресивном употребом тих аутократских овлашћења. Донио је на десетине „закона“ једноставним објављивањем на интернет страници ОХР-а, чиме изазива политичке кризе у БиХ, једну за другом. Упорно показује потпуно непоштовање према демократски изабраним званичницима у БиХ, посебно онима из Републике Српске, једног од два аутономна ентитета који чине БиХ. На примјер, 2025. године, Шмит је покушао да онемогући дјеловање најзначајније политичке странке у владајућој коалицији у Републици Српској тако што јој је административном одлуком ускратио приступ јавним средствима, укључујући и она која јој припадају по закону донесеном у Парламентарној скупштини. Међутим, његов најскандалознији декрет представља кривичноправна инкриминација коју је сам измислио у јулу 2023. године, а којом су запријеђене казне затвора свима који не поступају према његовим одлукама као да су донесене у законодавној процедури, како то Устав налаже. Нескривени циљ тог указа био је да се путем исполитизованог правосуђа у БиХ уклони са функције тадашњи предсједник Републике Српске Милорад Додик, што је и остварено, захваљујући правосуђу под контролом бошњачких структура.

Шмит је чак више пута запријетио да ће у потпуности заобићи правосуђе БиХ и наметнути вансудске санкције, укључујући хитно разрјешење и забрану обављања јавних функција појединим лицима. Он је своје дјеловање учинио потпуно имуним на било какав облик одговорности пред било којим домаћим или међународним тијелом. И данас држи на снази одлуку којом је забрањен сваки поступак пред Уставним или ма којим другим судом којим се „на било који начин оспорава било која одлука високог представника“.

Шмитов мандат обиљежен је и отвореним непоштовањем етичких норми. Према Стандардима понашања у међународној цивилној служби, које је Генерална скупштина УН усвојила 2013. године, међународни службеници „не смију да се мијешају у политику или послове влада“. Стандарди, даље, прописују: „Свако дјеловање, директно или индиректно, усмјерено на подривање или рушење владе представља тешко кршење службене дужности“. Шмит очигледно не придаје значај таквим стандардима, било Уједињених нација или неке друге организације. Срамота је за међународну дипломатску заједницу то што се његовом незаконитом, неетичном и деструктивном дјеловању у БиХ није стало украј, једном за свагда.

Шмитово незаконито уклањање председника Додика само је додатно учврстило ријешеност Републике Српске да БиХ морају управљати њене демократске институције, у складу са Дејтонским споразумом, а не неизабрани страни бирократа који присваја аутократску моћ. Да би БиХ била успјешна и имала стабилну будућност, њома морају управљати њени грађани.

Република Српска позива све који цијене демократију и владавину права да захтијевају окончање стране колонијалне управе у БиХ и да инсистирају на томе да БиХ управљају изабрани представници у складу са Уставом земље.